

INDONESIENS KRYDDGÅRD

Viska "Banda Islands" i örat på en resenär och se hur hen får något drömskt i blicken. Ögruppen i Indonesien lockade förr sjöfarare som ville lägga beslag på kryddor. I dag är det naturfreaks och inbitna dykare som tar sig hit.

Text: JOHAN AUGUSTIN Foto: JONAS GRATZER

I hamnen på huvudön Banda Neira väntar en flicka på att passagerarfärjan ska ta henne ut i ögruppen.

Färjan markerar sin ankomst till den lilla hamnen på Banda Neira med en hänsynslös signal i mistluren. Klockan är sex på morgonen och trots att solen ännu inte är uppe är det lönlöst att försöka sova vidare, eftersom färjan kommer att fortsätta tuta ända tills hon avgår mot Kota

Ambon. Vi befinner oss på Banda Neira (Pulau Neira) – huvudön i Indonesiens Banda Islands. Att bli brutalt väckt vid sexsnåret är inget man drömmer om på resan. Å andra sidan: varför sova när man är i paradiset?

Ögruppen Banda Islands är nog så nära paradiset man kommer, trots – eller tack vare – att det regnar en majoritet av årets dagar. Vid mitt besök på västkusten har regnperioden ännu inte satt igång, så nu kommer bara kortare, tropiska duschar som håller all vegetation ständigt nyutslagen och fräsch. Tidigare gjorde det mäktiga Banda Sea – svårseglat med plötsliga stormar – att få tog sig hela vägen ut till ögruppen. Fortfarande spelar vädret säkert in för en del; ”Det här är inte som en strandort i Thailand” som någon sade på färjan på väg hit, men framför allt är det öarnas geografiska läge som avskräcker potentiella besökare – resan tar ett par dagar. Dessa faktum har lämnat en relativt opåverkad Edens lustgård med några av världens bästa korallrev till den äventyrslyste. De tio öar som Banda Islands består av är en salig mix av natur, kultur och historia.

Morgonljuset på träbryggan som skjuter ut i vattnet, bara

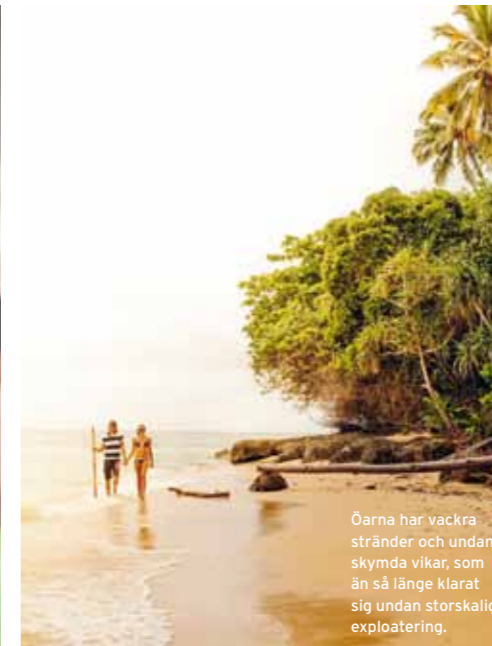
några meter från vårt boende, Vita Guesthouse, är magiskt. Utsikten över det smala sundet som skiljer Banda Neira och Gunung Api – den djungelklädda, aktiva vulkanen, tillsammans med det kristallklara vattnet gör att mitt inre lugn snabbt återvänder efter det brutala uppvaknandet. Det enda som egentligen stör bilden av fulländning är de plastflaskor och annat skräp som flyter på vattenytan utanför Vita Guesthouse efter att färjan har lämnat hamnområdet. Vid frukost, som serveras på pensionatets veranda, frågar jag en av servitriserna varför soporna från färjan slängs i havet:

– Vi har sagt åt dem att sluta men de fortsätter ändå, säger hon och serverar oss pannkakor med muskotnötsylt och starkt, indonesiskt kaffe.

Hon avslutar meningen med ett leende och en axelryckning; kanske för att säga att livet är till för att njutas – inte för att oro sig över öarnas sophanteringsproblem. De gyllenbruna pannkakorna med muskotsylt är standardfrukosten på Banda Islands – människor här är stolta över den historia och tradition som smeknamnet ”Spice Islands” innebär. Sylten smakar som Coca-Cola – läskan sägs innehålla ett ämne som påminner om muskot. En syrlig, frisk kolainspirerad smak dominerar i gommen efter en pannkakstugga. Portugiserna kom hit redan i början på 1500-talet och holländarna i slutet av samma århundrade – båda teamen på jakt efter muskotnöt och andra värdefulla kryddor. I dag exporteras muskotnöten härifrån till stora delar

Fortfarande är livet enkelt på Banda Islands där öborna lever av självhushållning och fiske.

Öarna har vackra stränder och undanskymda vikar, som än så länge klarat sig undan storskalig exploatering.

Frukt, kryddor och färsk fisk säljs på marknaden intill hamnen i Banda Neira.

Små överfulla träbåtar kryssar vant mellan korallreven.

”De gyllenbruna pannkakorna med muskotsylt är standardfrukost på Banda Islands – människor här är stolta över den historia och tradition som smeknamnet ’Spice Islands’ innebär.”

Banda Islands har klarat sig från de stora skarorna av resenärer, det är bara de mest inbitna dykarna- och naturälskarna som hittat hit än så länge.

Islam gör sig påmind genom böneutropen från minaretten på Banda Neira, och den vackra moskén smälter väl in i paradiset.

”Homestay” är ett utbrett begrepp på öarna – ett billigt sätt att bo och samtidigt få ta del av den lokala maten.

Färsk och torkade kryddor som chili säljs i lösvikt på marknaden intill hamnen i Banda Neira.

På de billiga gatorna i Banda Neira rullar cyklar och en och annan vespa. I övrigt vilar ett ö-likt lugn över arkipelagen.

”Modiga besökare med bra kondition tar lerstigen upp och nerför vulkanen – ett träningspass som varar några timmar.”

av världen, och öborna har behållit sina kunskaper att odla nöten i skydd av enorma valnötsträd. Det anordnas besök på plantagerna för den som vill få en historielektion och samtidigt förstå varför klimatet här och lokalbefolkningens kännedom om de värdefulla nöterna var en lyckosam kombination – som gjorde öarna världsberömda. Det blev Nederländska Ostindiska Kompaniet som kom att styra den lukrativa handeln med kryddor från ögruppen Moluckerna, där Banda Islands ingår, till Europa – vilket lade grunden för det långa, koloniala styret. Det syns fortfarande spår efter den holländska kolonialmaktens arkitektur längs de billösa gatorna på Banda Neira. Många av de vitmålade 1800-talsbyggnaderna, uppburna av kraftfulla pelare, har färgglada dörrar och fönstergavlar.

I en vacker sådan kolonialbyggnad, med välputsat blått klinkergolv, sitter tysken Guido Weissenfeld och planerar. Han äger Bluemotion Dive Center och jobbar som dykinstruktör. Weissenfeld har sett många av världens främsta undervattensmiljöer och har över sex tusen dyk i bagaget. Att han har valt att slå sig ner just på Banda Islands säger således en del om kvaliteten på dykningen och vattnet här. Han hävdar att Banda Islands koraller är de mest välmående i hela Indonesien.

– De flesta lokalbor här på öarna bryr sig verkligen om reven. Fiskarna använder till exempel inte dynamit när de fiskar, berättar Guido.

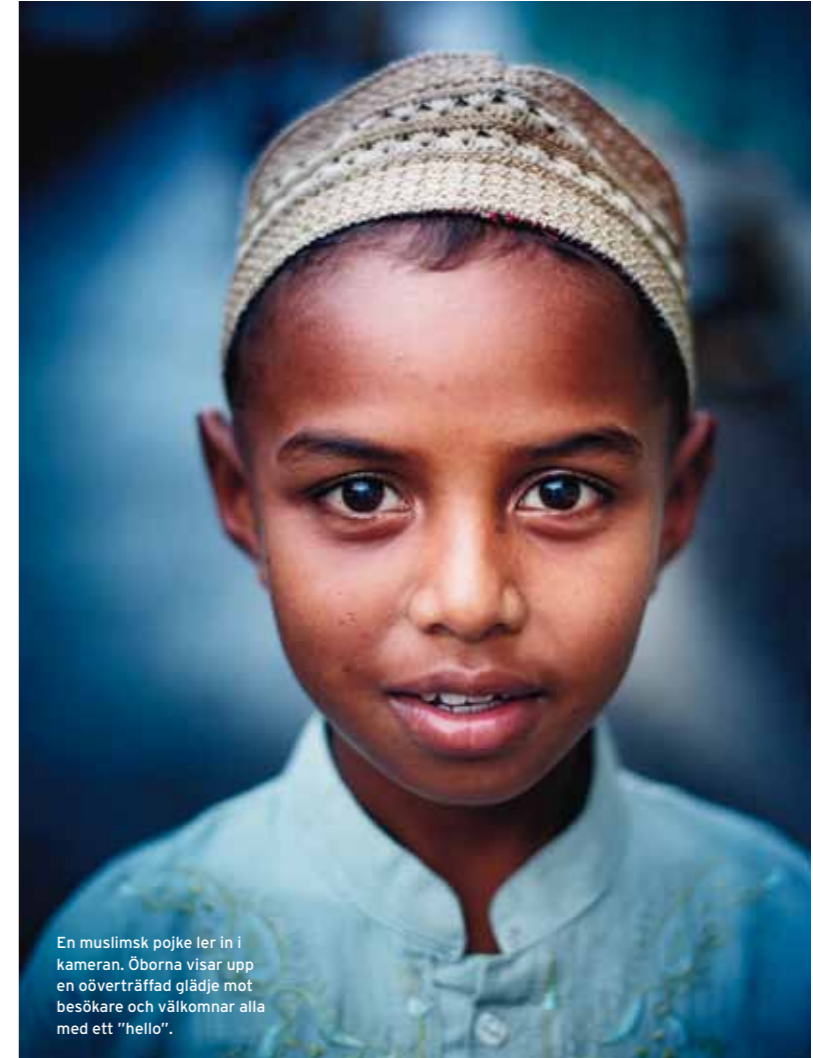
Men fortfarande är det inte alla som har tagit till sig att plastskräp inte hör hemma i havet. Guido arbetar med att försöka förändra lokalbefolkningens synsätt:

– Plast förstör korallerna, vilket i sin tur leder till att det blir mindre fisk i havet. Många här gör som deras föräldrar alltid har gjort – de slänger skräpet runt omkring sig. Jag pratar med skolungdomarna för att försöka få dem att bryta det negativa mönstret.

Han jobbar även på att få guvernören i Kota Ambon, staden som ligger 180 kilometer nordväst om Banda Neira, att sponsra ön med ett värmeverk som omvandlar plast till el. Men i den långsamma byråkratin som råder bland öarna går det inte i en handvändning.

Dagens dykutflykt går till Pulau Hatta, som sägs ha det allra klaraste vattnet (hela 50 meters fri sikt vid rätt förutsättningar) och de artrikaste korallerna. Guido skickar med sin tyske dykmästare, Thomas Gottlieb, på utflykten. Även han visar sig vara en stor Banda-älskare:

– Människorna här är inte alls påträngande, du möter bara vänliga leenden och ”Hello, how are you?” på gatorna. Det –

En muslimsk pojke ler in i kameran. Öborna visar upp en oöverträffad glädje mot besökare och välkomnar alla med ett ”hello”.

Det trånga sundet är det enda som skiljer Banda Neira och den aktiva vulkanen Gunung Api åt. Den vältränade- och äventyrslyste trekkar upp- och ner för vulkanen på några timmar.

tillsammans med sikten under vattnet, de koloniala byggnaderna, landskapet, och det faktum att det inte finns någon riktig turism här än – gör att jag inte skulle vilja vara någon annanstans, säger Gottlieb.

När motorbåten närmar sig Hatta Island omringas vi av en stor flock lekfulla tumlare. Thomas och dagens fem dykentusiaster drar på sig vätträcker, vilket visar sig vara onödigt eftersom det är nästan 30 grader i vattnet, och plumsar i. Härdkorallerna stretar upp mot solljuset fem meter under ytan; här finns omkring 300 olika arter och deras robusta strukturer bryts av de orangea mjukkoraller som rör sig i takt med den starka strömmen. Från korallernas skrevor och hål tittar nyfikna fiskhuvuden ut, och lite längre bort kastar sig en vertikal vägg rakt ut i det blå. Öarnas avlägsna position, samt att de är omgivna av djupt hav, sägs vara anledningarna till att siktdjupet här är bland det bästa i världen. ”The wall” är klädd i intakta och färgrika koraller, och fiskstimmen i varierande storlekar är imponerande. När dykarna passerar en grotta så öppnar en havssköldpadda ögonen, den lämnar sitt gömställe där inne och simmar upp till ytan för att hämta luft. Längre ut från väggen skymtar vi ett par meterlånga Napoleonfiskar – en läppfisk som det finns relativt gott om kring Banda Islands eftersom det är förbjudet att fånga den här. De nyfikna jättarna, med sina utpräglade läppar, är antagligen öarnas största turistmagnet. Arten är utrotad eller

Purpurnackad lorikit är en endemisk fågel i södra Moluckerna. På utomhusgården till Mutiara Guest House underhåller den här krabaten gästerna.

Korallreven som omger Banda Islands lockar dyk- och snorkelfantaster av en anledning – de anses vara bland de bästa i världen.

”Öarnas avlägsna position, samt att de är omgivna av djupt hav, sägs vara anledningen till att sikt-djupet här är bland det bästa i världen.”

sällsynt på många andra håll i Sydostasien, bland annat eftersom dess läppar anses vara en delikatess.

En tjugominuters speedbåtresa västerut ligger ön Pulau Ai och här skruvas tempot ner ytterligare några varv. I hängmattan på Green Coconut Homestay ligger Regine Sula från Berlin och blickar ut mot det lugna havet. Hon är i Indonesien för sjunde gången tillsammans med pojkvännen Torsten Marek, de pratar hyfsad indonesiska ("Det är lätt att lära sig") och de beskriver landet som "en soft version av Indien".

– Du kommer närmare människorna om du pratar indonesiska. De som bor här på Moluckerna är gästvänliga, de gillar musik och är lätta att prata med. Vi har bott hos familjer flera gånger, berättar Regine som är här på ön för tredje gången.

Egentligen behöver man inte dyka för att njuta av undervattensvärlden bland öarna – det går alldeles utmärkt med ett cyklop, en snorkel och ett par fenor, eftersom sikten är så god och de flesta korallerna finns på bara några meters djup. Regine och Torsten ägnar några dagar åt snorkling, samtidigt som Torsten blir allt bättre på att fridyka längs med korallväggen som sänker sig ner i avgrunden utanför Ai. Tillsammans med ett holländskt par är det tyska paret de enda besökarna på ön Pulau Ai just nu. Det stör dem inte – resenärerna har trevliga samtal under middagarna, som just i kväll består av färsk tonfisk,

grillad aubergine med mandelsås och en kryddig, vegetarisk soppa med muskot, kryddnejlika och kanel. Det enda som hörs i bakgrunden är vågsvullet. De går och lägger sig tidigt, paren har en viktig dejt i morgon:

– Man vill ju inte missa viktig tid med fiskarna, säger Regine och ler.

Hon lägger sig i hängmattan för att smälta maten och blickar ut över det stora blå. Månen och stjärnorna speglar sig i havet bara ett stenkast från hennes balkong.

Turismen på Banda Islands är fortfarande småskalig. Det finns inga stora hotell, inga golfbanor, inga turistfallor till nattklubbar. Man bor på mindre hotell, värds hus eller så kallade homestays. De typiska besökarna är antingen backpackers på avancerad Sydostasienturné, luttrade Asienexperter på jakt efter lugn och ro eller par med en förkärlek för natur- och vattenliv.

Dykning och snorkling i all ära, men övärlden har aktiviteter på land också. Den 666 meter höga vulkanen, Gunung Api, hade sitt senaste utbrott år 1988, och den mineralrika lava som spreds då har vi att tacka för de nya korallgårdar som har bildats i havet nedanför vulkanen. Tidigare var utbrotten mer frekventa och vulkanen såg till att förstöra för många européer, vars sparpengar gick

åt till att bygga upp sina rymliga mansions på nytt varje gång Gunung Api spydde ut aska. Modiga besökare med bra kondition tar lerstigen upp- och nerför vulkanen – ett träningspass som varar några timmar. Från toppen njuter man av en makalös utsikt över öriket.

De våldsamerheter som bröt ut i Moluckerna i slutet av 1990-talet mellan kristna och muslimer ser man inte längre röken av. Lokalbefolkningens leende ansikten möter dig vart du än går på Banda Neira, och utanför Mesjid Hatta-Syahrirmoskén sitter en grupp kvinnor och samtalar, klädda i färgglada hijabs. På marknaden torkas nyfångad fisk direkt i solen och chili, kastanj och muskot säljs i lösvikt från stora berg av kryddorna.

På utomhusgården till Mutiara Guesthouse står fiskrätterna uppdukade. Ägaren Abba, som har inrett hotellet i kolonialstil med gamla möbler och tavlor, kommer ut från köket med en bricka full av mangosmoothies. I morgon ska hans gäster lämna "Bandas" med Pelnifärjan, varav ett par finska resenärer, som efter andra gången på öarna redan har bestämt sig för att köpa mark på huvudön och bosätta sig här.

– Pannkakorna serveras klockan sex. När kommer ni tillbaka till Banda?, frågar Abba dem självsäkert.

Frågan är inte om man återvänder till Banda Islands

– utan när. ■

GUIDE BANDA ISLANDS

Muskotnöten var den krydda som satte "Spice Islands" på kartan redan på 1500-talet.

RESFAKTA

Resatit

De tio öarna som utgör Banda Islands ligger i Banda Sea, i östra delen av Indonesiens övärld. Det går dagliga flyg mellan Jakarta och staden Kota Ambon på ön Pulau Ambon (cirka 5 timmar och 500 kronor): www.sriwijayair.co.id, www.lionair.co.id

De inrikesflyg som tidigare gick mellan Kota Ambon och Banda Neira (45 minuter) var inställda i början av 2013, men sägs starta igen under året. För den senaste informationen: www.east-indonesia.info

För en mer spännande resa till Banda Neira: ta Pelnifärjan från Kota Ambon – 8 timmars båtresa för under 100 kronor, den går två gånger i veckan. Tänk på att båten går när den är fullastad med människor och varor, vilket kan dra ut på tiden, och se upp för fickjuvar som är ett stort problem. För tider: www.pelni.com

ÄTA OCH BO

Varmvatten och el är fortfarande lyxvaror på Banda Islands – och hotellet och pensionaten försöker att spara el genom att ha den avstängd under några timmar dagtid. Frukost ingår alltid på hotellet, och för homestays ingår tre måltider.

Banda Neira Vita Guesthouse

Det pensionat som förmodligen har den bästa utsikten mot vulkanen Gunung Api och vattnet som omger ön. De sju rummen är mysigt inredda i kolonialstil, och kostar 100 kronor natten. landarman@gmail.com

Mutiara Guesthouse

Ägaren "Abba" fixar det mesta, det är värt att bara komma hit för inredningen, trädgårdens vattenfall, dess "spice garden" och, sist men inte minst, för

den talande papegojan under valnötsträdet som underhåller gästerna. En stor middagsbuffé för 50 kronor serveras varje kväll. Rummen kostar runt 100 kronor. www.banda-mutiara.com

Ai Island Green Coconut Homestay

Med den bästa havsutsikten från balkongen kommer Green Coconut långt. De två bröderna, Agil och Ayen, tar väl hand om gästerna och lagar tre mål mat om dagen, servicen är verkligen på topp. Priset är löjligt billigt för helpension – drygt 100 kronor. avgreencoconut@yahoo.com

RESA MELLAN ÖARNA

Att ta sig mellan öarna är lätt, förutom att det går dagliga ruttor så kan man också ge öborna en slant så kör de dig dit du vill, och avstånden överallt är inte längre än en halvtimme med båt.

KLIMAT

Klimatet är tropiskt, så regnskurar kan komma plötsligt och försvinna lika snabbt som de kom, och temperaturen håller sig ganska konstant kring 30-strecket hela året. I Indonesien kan man dela upp året i en "hot season" och en "rainy season", och det innebär att det är torrt under Europas sommar och regnigt under vintern, men i Moluckerna är det tvärtom, då klimatet utmärker sig här. Bästa perioden på Banda Islands är alltså november till mars, medan det under sommarmånaderna kan vara blåsig och regnigt på grund av monsunen.

Tips: Ta med tillräckligt med kontanter till Banda Islands för på öarna finns det inga bankomater, och tänk på att bankomater i Indonesien inte alltid fungerar, samt ger ut små summor vid varje tillfälle. Amerikanska dollar fungerar alltid att växla in.

